

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

А. БАЙТҰРСЫНОВ АТЫНДАҒЫ
ҚОСТАНАЙ Өңірлік Университеті

АЛТЫНСАРИН ОҚУЛАРЫ

«ПЕДАГОГИКАЛЫҚ БІЛІМ
БЕРУДІҢ ҮЗДІКСІЗДІГІ –
ЗАМАНАУИ ПЕДАГОГТАРДЫҢ
ТАБЫСТЫЛЫҒЫНЫҢ КЕПІЛІ»

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ
КОНФЕРЕНЦИЯСЫ

МАТЕРИАЛДАРЫ

I КІТАП

АЛТЫНСАРИНСКИЕ ЧТЕНИЯ

МАТЕРИАЛЫ

МЕЖДУНАРОДНОЙ
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ
КОНФЕРЕНЦИИ

«НЕПРЕРЫВНОСТЬ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО
ОБРАЗОВАНИЯ – ЗАЛОГ УСПЕШНОСТИ
СОВРЕМЕННЫХ ПЕДАГОГОВ»

I КНИГА

Қостанай, 2022

саны жыл сайын көбейіп, қазіргі таңда кадр сапасы 67,3%-ға жетті. Жоба 2023 жылы 70%-десек, бұған да аз қалды деуге болады.

Мектебімізде осы үш жыл ішінде төрт мұғалім Қазақстан республикасының Білім ғылым министрлігінің «Құрмет» грамотасын, алты мұғалім «Алғыс хатын» алса, бір ұстазымыз Ы.Алтынсарин атындағы медаль иегері атанды.

Үшжылдық жүйелі жұмыс нәтижесінде мектеп педагогтары:

- өз сабақтарында Қазақстан және әлемнің ақпаратты білім беру жүйесімен жұмыс жасай отырып сабақ өткізуді, оқытудың электронды даму процестерін пайдалана алады;
- жаңа ақпараттық технология және желілік ақпараттық технологияны, оқу бағдарламалары негізінде білім алуға бағыттай алады;
- мультимедиялық құралдарды тиімді қолдана алады;
- ақпараттық технологияның негізін пайдалана отырып, күрделі бағдарламаларды тиімді пайдалана отырып алған білімнің сапалы деңгейіне көше алады;
- оқытуда тиімді оқу әдістемелік құралдарды жүйелі пайдаланудың жолдарын біледі;
- саралап оқытудағы сапаға жету үшін сабақтарда табысты болу үшін алгоритімді іске асыру сәттерін тиімді таңдай алады;
- сабақтағы іс – әрекетті зерттеуде сабақтарға жаңа тиімді әдістерді ынтымақтастық жұмыс нәтижесінде таңдап конструкциялай алады.

Міне, осы табысты жұмыстар бастамасы «Даңқ пен абыройға кенелуімде мен бір адамға қарыздармын, ол – ұстазым Аристотель», - деген Ескендір Зұлқарнайын сөзін қайталайтын шәкірттеріміздің саны көбею үшін бұдан әрі де, шығармашылықпен еңбек ететін ұстаздар саны көбейеді деген оймен өз ойымызды аяқтаймыз.

Әдебиеттер тізімі:

1. Айзенк М. Психология для начинающих. М., 2004г
2. Элен Битэм, Рона Шарп. Педагогиканы цифрлық дәуірде қайта зерделеу. XXI ғасырдағы оқыту дизайны. 2013ж
3. Дейл Х. Шунк. Оқыту теориясы: Білім беру көкжиегі. 2015ж

УДК 376.3

ЕРЕКШЕ БІЛІМ БЕРІЛУІНЕ ҚАЖЕТТІЛІГІ БАР БАЛАЛАРҒА ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДІ ІСКЕ АСЫРУҒА БОЛАШАҚ ПЕДАГОГТАРДЫ ДАЯРЛАУ ПРОБЛЕМАСЫ

Алипбаева Гульжан Агыбаевна,

А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің аға оқытушы, биология магистрі, Қостанай қ., Қазақстан

Базарбаева Севара Айдарқызы,

А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің «5В010500 Дефектология» білім бері бағдарламасының 4 курс студенті Қостанай қ., Қазақстан

Аннотация

Өзектілігі және мақсаты. Мақала ерекше қажеттіліктері бар балаларға инклюзивті білім беруді жүзеге асыруға болашақ мұғалімдердің кәсіби дайындығын қалыптастырудың өзекті мәселесіне арналған. Инклюзивті білім беру жағдайында балалармен жұмыс істеуге болашақ мұғалімдерді даярлаудың маңыздылығы мен қажеттілігі ұсынылған және негізделген.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру, дайындықты қалыптастыру, кәсіби дайындық, педагогтердің дайындығы, ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар балалар.

Аннотация

Актуальность и цель. Статья посвящена актуальной проблеме формирования профессиональной готовности будущих педагогов к осуществлению инклюзивного образования детей с особыми потребностями. Представлена и обоснована важность и необходимость подготовки будущих педагогов к работе с детьми в условиях инклюзивного образования.

Ключевые слова: инклюзивное образование, формирование готовности, профессиональная подготовка, подготовка педагогов, дети с особыми образовательными потребностями.

Abstract

Relevance and goal. The article is devoted to the actual problem of the formation of professional readiness of future teachers for the implementation of inclusive education of children with special needs. The

importance and necessity of training future teachers to work with children in inclusive education is presented and justified.

Keywords: inclusive education, readiness formation, vocational training, teacher training, children with special educational needs.

Қазіргі күрделі әлеуметтік даму жағдайында, құндылықтар мен әлеуметтік нормалардың өзгере бастаған заманында, отбасында берілетін тәрбиенің ықпалы азайған заманда балаларды психологиялық-педагогикалық тұрғыда қолдаудың маңызы өсетіні белгілі. Педагог пен баланың қарым-қатынасындағы ұстанымдар мен парадигмалар да өзгереді: «оқушы мен оқытушы» орнына, «адам мен адам» парадигмасы қалыптаса бастайды. Балаларды психологиялық-педагогикалық қолдау бұл - баламен кеңесе отырып оның жеке қызығушылықтарын анықтау, оның белгілі бір мақсаттарға деген ұмтылыстары мен мүмкіндіктеріне қолдау көрсету, оның адами қасиеттері мен құндылықтарын сақтай отырып дамуына, оқыту нәтижелеріне өз бетінше қол жеткізуіне, өзін-өзі тәрбиелеуіне, көпшілікпен араласуына, өмір сүру салтын қалыптастыруға кедергі келтіретін қиындықтарды жеңуіне көмектесу болып табылады. [1, 56].

Мүмкіндігі шектеулі білім алушыларға білім беру басқа білім алушылармен бірге, сондай-ақ жеке сыныптарда, топтарда немесе білім беру қызметін жүзеге асыратын жекелеген ұйымдарда ұйымдастырылуы мүмкін. Яғни, арнаулы білім беру бағдарламалары мен оқыту мен тәрбиелеу әдістерін, арнайы оқулықтар мен оқу құралдарын, арнайы технологиялық оқыту құралдарын пайдалануды қамтитын білім алуы үшін арнайы жағдайлар жасалған жалпы білім беретін мекемелермен (ұйымдармен) қатар және денсаулық мүмкіндігі шектеулі балалардың білім беру бағдарламаларын игеруі онсыз мүмкін болмайтын немесе қиындық тудыратын басқа да жағдайлар (бұрын арнаулы (түзету) білім беру мекемелерінде іске асырылған), енді қарапайым жалпы білім беретін мектептерде (ұйымдарда) осы санаттағы балаларға енгізілген (инклюзивті) білім беруді жүзеге асыру ұсынылады. Алайда, заңның өзінде де, бірқатар ғылыми еңбектерде де осы санаттағы студенттердің инклюзивті білімін қайда, қашан, қалай және кім жүзеге асыратыны туралы нақты түсінік жоқ [2, 15, 206].

Инклюзивті оқыту хронологиялық, идеологиялық және технологиялық тұрғыдан инклюзиядан бұрын интеграцияланған оқыту идеяларының логикалық жалғасы болып табылады. Сондықтан оларды тағайындалған, бірақ балама терминдер ретінде қарастыру керек.

Рудь Н.Н. «Инклюзивті білім беру: проблемалар, ізденістер, шешімдер» басылымында инклюзивті немесе енгізілген білім беруді жалпы білім беретін (бұқаралық) мектептерде ерекше қажеттіліктері бар балаларды оқыту процесін сипаттау үшін қолданылатын термин ретінде сипаттайды. Инклюзивтік білім берудің негізіне ерекше білім беру қажеттіліктері бар барлық адамдарға тең қарым-қатынасты қамтамасыз ететін балаларды кез келген кемсітуді болдырмайтын идеология алынған.

Инклюзивті білім беру идеяларын қарапайым балалар, сондай-ақ ерекше білім беру қажеттіліктері бар студенттер, оның ішінде мүмкіндігі шектеулі балалар айналысатын жалпы білім беру мекемелеріне енгізудің маңыздылығы мен әлеуметтік маңыздылығын түсіне отырып, педагогика ғылымы мен ата-аналар қоғамы идеяны жариялаудан бастап оны жүзеге асыруға дейін бірқатар мәселелерді шешу қажет екенін түсінуі керек.

Инклюзивті білім берудің қажетті нормативтік-құқықтық базасының болмауымен, осы жобаны қаржыландыру деңгейінің жеткіліксіздігімен, инклюзивті білім беруді жүзеге асыратын (немесе жүзеге асырғысы келетін) жалпы білім беру мекемелерін қажетті материалдық-техникалық және технологиялық қамтамасыз етудің болмауымен қатар, қоғамның (қарапайым оқушылардың ата-аналарының) жалпы білім беретін сыныптардағы денсаулық мүмкіндіктері шектеулі балаларды қабылдауға дайындығы және педагог кадрлардың (пән мұғалімдерінің) осы санаттағы балалармен жұмыс істеуге дайын еместігі проблемасы өткір болып отыр [3, 1586].

Біздің ойымызша, «оқыту мен тәрбиелеудің арнайы педагогикалық тәсілдері мен әдістерін» меңгерген педагог қызметкерлерді даярлауды «психологиялық-педагогикалық білім беру» бағытының негізінде дайындаған жөн, ол үшін тиісті ғылыми-әдістемелік база құрылды, ал «педагогикалық білім беру» бағытының бакалаврлары үшін болашақ педагогтарға инклюзивті білім берудің мәні, оның қазіргі білім беру жүйесіндегі орны туралы түсінік беретін «ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар балаларға инклюзивті білім берудің психологиялық-педагогикалық негіздері» курсы қажет, ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың даму ерекшеліктерін ашатын, қажетті кәсіби құзыреттерді қалыптастыратын, білім беру процесін дараландыруды жүзеге асыру біліктерін іске асыруға, білім алушылармен толерантты өзара қарым-қатынас жасауға мүмкіндік беретін.

Инклюзивті білім беруді педагогикалық және әлеуметтік құбылыс ретінде түсіндіру әмбебап болып табылады, ол барлық балалардың сапалы білім алуына тең қол жетімділікті қамтамасыз етеді, гуманизмге, зияткерлік, этникалық, эмоционалды және физиологиялық компоненттердің тепе-теңдігіне негізделген. Осы тұрғыдан алғанда, мұғалімдердің балаларға инклюзивті білім беруге дайындығын қалыптастыру мұғалімнің инклюзивті білім беруге деген жеке көзқарасын қалыптастыру, инклюзивті білім берудің философиясы мен негізгі санаттарын дамыту, ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға мектепке дейінгі инклюзивті білім беру стратегиясын жүзеге асыру қабілеттерін дамыту процесі ретінде қарастырылады.

Кәсіби дайындық мұғалімнің сана-сезіміне және оның инклюзивті білім беру жағдайында баланы толыққанды оқыту мен тәрбиелеуді жүзеге асыру үшін кәсіби қызметті жүзеге асыру қабілетінде көрінеді. Кәсіби дайындықтың объективті сипаттамалары-мұғалімнің инклюзивті білім берудегі мақсаттары, оның құрылымы, мұғалім шешетін мәселелер шеңбері және қажетті нәтижеге жету үшін оның кәсіби функцияларын орындау.

Балалардың инклюзивті білім беруіне педагогтердің кәсіби дайындығы құрылымына келесі негізгі мазмұндық компоненттер кіреді [4, 126].

Жеке-семантикалық компонент ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға инклюзивті білім беруді дамытуға және жүзеге асыруға мұғалімнің ішкі және сыртқы көзқарасын, мотивациясын, сондай-ақ инклюзивті білім беру жағдайында жұмыс істеу қабілетін және мұғалімнің рефлексивті даму процесінде тұрақты және субъективті маңызды болатын жеке бағдарларының жиынтығын көрсетеді.

Когнитивті компонент тұжырымдамалық инклюзивті теориялар мен әдістемелерді түсіну үшін қажетті ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға инклюзивті білім беруді жүзеге асыру үшін міндетті арнайы әдіснамалық, теориялық және практикалық білім жүйесімен ұсынылған.

Технологиялық компонент ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға инклюзивті білім берудің оңтайлы нәтижелеріне қол жеткізу әдістерін, әдістемелерін, технологияларын, құралдарын пайдаланудың практикалық іскерліктерін қамтиды. Ол инклюзивтік процестің операциялық сипаттамаларын, кәсіптік-практикалық біліктер кешені негізінде педагогтің балаларға инклюзивтік білім беруді жүзеге асыру мақсаттарына барабар қабілеттілігін көрсетеді, білім беру ортасын модельдеуге және оқыту мен тәрбиелеу процесінде вариативтілікті пайдалануға дайындығын қамтиды [5, 12, 13].

Педагогтердің кәсіби дайындығының қалыптасуы педагогтердің дайындығын оңтайлы деңгейде қалыптастыруға мүмкіндік беретін негізгі критерийлерді пайдалана отырып, білім алушылардың арнайы білімді, дағдыларды белсенді игеруін, дайындықтың тиімділігін бағалауды қамтамасыз ететін модульдік технологияны үздіксіз іске асыру арқылы дайындық компоненттерін синхронды қалыптастыруды көздейтін ақпараттық модельді енгізу арқылы жүзеге асырылады. Ұсынылып отырған технология оқытушылар мен студенттердің рефлексивті-дамытушылық өзара іс-қимылын, инклюзивті білім берудің теориялары мен әдістемелерін бірлесіп қабылдау мен меңгеруді, идеялармен алмасуды, студенттердің үздіксіз кәсіби-тұлғалық өзін-өзі дамыту режимінде рефлексивті үдерістер түрінде кері байланысты жүзеге асыруды қамтамасыз етеді. Өзірленген және білім беру процесіне енгізілген модульдік технология Модульдік бағдарламаны дәйекті іске асыруды қамтыды, оның әрбір модулі болашақ педагогтарды даярлаудың белгілі бір міндеттерін шешуге бағытталған.

Әдебиеттер тізімі:

1. Ерекше білім беруге қажеттілігі бар балаларды оқыту, тәрбиелеу, дамыту және әлеуметтік бейімдеуді педагогикалық қолдау моделі. Әдістемелік ұсынымдар. – Астана: Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2016. – 39 б.
2. Гонеев А.Д., Лифинцева Н.И., Ялпаева Н.В. «Түзету педагогикасының негіздері»: оқу құралы: / 7-ші басылым. М.: «Академия», 2011 ж. 277 б.
3. Староверова М.С. «Инклюзивті білім беру. Мүмкіндігі шектеулі балалармен жұмыс жасайтын мұғалімнің үстел кітабы»: әдіс.жәрдемақы. М.: ВЛАДОС, 2015 ж. 167 б.
4. Руд Н.Н. «Инклюзивті білім беру: мәселелер, ізденістер, шешімдер»: әдіс. жәрдемақы. М.: «Болашақ», 2014 ж. 28 б.
5. Самарцева Е.Г. «Болашақ педагогтардың мектеп жасына дейінгі балалардың инклюзивті білім алуына кәсіби дайындығын қалыптастыру»: реферат. дисс. канд. пед. ғылым: 13.00.08. Бүркіт, 2012 ж. 24 б.